

DOI 10.24144/2077-6594.3.2.2020.213714
УДК 376.147:615.825

Беспалова О.¹, Лянной М.¹, Литвиненко В.¹, Бугаєнко Т.¹, Шукатка О.²

Сутність та зміст деонтологічної готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності

¹Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, м. Суми, Україна

²Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

i-ozon777@bigmir.net, monnifk@ukr.net, lvitaline1982@gmail.com, bugaenkotv@ukr.net, shukatka1973@ukr.net

Беспалова О., Лянной М.,
Литвиненко В., Бугаєнко Т., Шукатка А.
**Сущность и содержание деонтологической готовности
будущих специалистов по физической терапии,
эрготерапии к профессиональной деятельности**

¹Сумской государственной педагогической университет
имени А.С.Макаренка, г. Сумы, Украина

²Львовский национальный университет
имени Ивана Франко, г. Львов, Украина

Bespalova O., Lyannoy M.,
Lytvynenko V., Bugaenko T., Shukatka O.
**The essence and content of deontological readiness
of future specialists in physical therapy, occupational
therapy for professional activity**

¹Sumy State Pedagogical University

named after AS Makarenko, Sumy, Ukraine

²Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

Вступ

Професійна діяльність фізичного терапевта, ерготерапевта включає тісну професійно-комунікативну взаємодію між усіма об'єктами реабілітаційної діяльності різних ієрархічних рівнів: колегами – членами мультидисциплінарної команди, пацієнтами / клієнтами / сім'єю або опікунами, при якій розвивається взаємне розуміння їх потреб. Це у сукупності вимагає від майбутнього фахівця оволодіння не тільки клінічними та організаційно-методичними знаннями, а й нормативно-правовими аспектами морально-етичної поведінки, яких необхідно дотримуватися при виконанні своїх професійних обов'язків, а також уміннями будувати професійні відносини в контексті «людина – людина» у відповідності до належних морально-етичних норм та правил поведінки.

При теоретичному аналізі сучасної теоретико-методичної та спеціальної літератури встановлено, що поза увагою залишаються питання деонтологічної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, що підтверджується відсутністю наукових розробок щодо системи відповідних знань про професійний обов'язок, морально-етичний кодекс і норми належної поведінки таких фахівців, а також моделей та методик формування деонтологічної готовності у процесі навчальної діяльності.

У сучасному науковому просторі широко висвітлюються питання готовності фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до здійснення здоров'язберігаючої, валеологічної, наукової та практичної діяльності, професійно-педагогічної діяльності в оздоровчих центрах, роботи з відновлення здоров'я спортсменів, до реалізації професійних функцій у реабілітаційних закладах, до

діагностичної та валеологічної діяльності (Ю. Лянной, М. Романишин, А. Герцик, В. Кукса, А. Фастівець, О. Міхеєнко, О. Базильчук, О. Погонцева, Н. Белікова і ін.).

Поряд з цим, питання деонтологічної готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії залишається недослідженим і не знаходить свого відображення в науковому педагогічному просторі, та потребують ґрунтовного вивчення.

Мета – визначення сутності поняття деонтологічної готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до здійснення професійної діяльності та теоретичне обґрунтування її змісту.

Об'єкт та методи дослідження

Об'єктом дослідження є деонтологічна готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності.

Матеріали дослідження: теоретичні методи: аналіз, узагальнення та систематизація психолого-педагогічної, спеціалізованої науково-методичної літератури та нормативно-правової бази у напрямку професійної підготовки та особливостей трудової діяльності фізичних терапевтів, ерготерапевтів; термінологічний аналіз для визначення змісту та сутності базових понять обраного напрямку дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення

Деонтологічна підготовка фахівців з фізичної терапії, ерготерапії розглядається нами як одна із важливих складових загальної професійної підготовки означених фахівців.

Дослідження питань готовності були предметом дослідження різних наукових галузей, проте на сьогодні єдиної думки щодо його визначення не існує. Поряд з цим, звернення до історичного шляху виникнення цього поняття, науковцями визначена певна етапність його становлення.

Історично термін «готовність» вперше був застосований в експериментальній психології в кінці XIX ст., та розглядався «як настанова, психічний стан суб'єкта, що спричиняє поведінку (діяльність) певного характеру й спрямованості (К. Макбе, О. Кюльпе, Д. Узнадзе та ін.). Саме з вивчення особливостей психічних процесів людини розпочинається перший етап дослідження змісту цього поняття.

На сьогодні у психології готовність розглядається «як складне психологічне явище, яке, окрім необхідних знань, умінь і навичок, уміщує не тільки адекватні вимоги до професійної діяльності, якостей особистості і здібностей, а й пізнавальні (усвідомлення професійних завдань, оцінка їх значущості), мотиваційні (інтерес до професії, прагнення домогтися успіху) та вольові (подолання сумнівів, уміння мобілізувати свої сили) компоненти [9].

Підвищення уваги до питань професійної готовності людини значно підвищилось у 20-40 роки минулого століття, що пов'язано із дослідження неврологічних та фізіологічних особливостей регуляції та саморегуляції поведінки людини.

Так, з фізіологічної точки зору готовність (за А. Ухтомським) розглядається як стан «оперативного спокою» перед його переходом до «термінової дії», тоді як на функціональному рівні ми розуміємо готовність як особливий психічний стан, цілісний прояв особистості, що займає проміжне положення між психологічними процесами та якостями особистості.

Поступово цей термін став використовуватися у психолого-педагогічних дослідженнях та нерозривно поєднувався із теорією професійної діяльності особистості. З позиції діяльності більшість науковців готовність трактує як «активний стан особистості, спонукаючий до дії; як наслідок діяльності; як настанова на виконання професійних задач, як передумова до цілеспрямованої діяльності, її регуляції, ефективності; як форма діяльності суб'єкта, яка входить в загальний потік його умов» [5, с. 99].

Але, не зважаючи на багатовимірність цього поняття, науковці одноголосно наголошують на тому, що готовність виступає фундаментальною основою здійснення будь-якої діяльності [2, с. 82]; є вирішальним чинником швидкої адаптації до умов професійної діяльності, подальшого вдосконалення та підвищення кваліфікації майбутніх фахівців [1, с. 48].

Як стан особистості, готовність здійснювати професійну діяльність оцінюється із урахуванням її складових: емоційних, вольових, мотиваційних, пізнавальних, операційних аспектів, властивостей, утворень, станів психіки особистості в їх співвідношенні із зовнішніми ситуаційними умовами й майбутніми завданнями [3, с. 198].

Найчастіше професійну готовність розглядають як складне структурне утворення особистості, яке передбачає бажання оволодіти певною професією, сформовані знання, уміння та навички для реалізації професійної діяльності та виступає результатом професійної підготовки [2, с. 82].

Таким чином, враховуючи специфіку професійної діяльності фізичних терапевтів, ерготерапевтів, та завдання, які вирішуються ними в процесі цієї діяльності, а також результати термінологічного аналізу, нами було уточнено зміст поняття «готовність до професійної діяльності», яку ми розглядаємо як сукупність знань, умінь та навичок, а також якостей особистості фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, що дозволяють успішно здійснювати оздоровчу, профілактичну та відновлювальну діяльність по відношенню до пацієнтів/клієнтів із актуальними структурними та функціональними порушеннями або обмеженнями. Формування готовності здійснюється в процесі цілеспрямованої спеціально організованої підготовки.

Деонтологічна підготовка виступає як важлива складова загальної професійної підготовки означених фахівців, яка будеться на встановленні певних професійних взаємин між усіма учасниками реабілітаційного процесу. Розглядаючи її з позиції системного підходу, підкреслюємо, що деонтологічна підготовка фахівців з фізичної терапії, ерготерапії відноситься до соціальних систем, яка складається із «багатьох дієвих осіб, які взаємодіють один із одним у ситуаціях, які мають, по меншій мірі, фізичний аспект, тобто знаходяться у деякому середовищі дієвих осіб, мотивація яких визначається тенденцією до оптимального задоволення, а їх відношення до ситуації, включаючи також відношення один до одного, визначаються та опосередковуються системою загальноприйнятих символів, які являються елементами структури» [8, с. 78]. Виділяючи головне із вище зазначеного, будь-яка система має два найважливіших компонента: дієва особа та певні ситуації, в яких вона перебуває. Отже, у системі деонтологічної підготовки фізичних терапевтів, ерготерапевтів головною дієвою особою виступає майбутній фахівець, що перебуває у різноманітних ситуаціях професійного спілкування, які будуються на деонтологічних відносинах та професійних цінностях.

Деонтологічні відносини означених фахівців в процесі професійно діяльності здійснюються між: пацієнтом / клієнтом / сім'єю / опікунами або вихователем, які дають змогу зрозуміти їх потреби; членами мультидисциплінарної команди для встановлення діагнозу і формулювання мети реабілітаційного втручання та засобів і методів для її досягнення; адміністрацією та керівними структурами для інформування, розробки та/або реалізації відповідних заходів політики і стратегії в галузі охорони здоров'я [7, 11]. Правила поведінки при їх встановленні ґрунтуються на «соціально визнаних та контролюємих моделях дії» [8, с. 78], історично обумовлених, з певними етнічними та родовими ознаками. Окрім того, існують відповідні специфічні норми поведінки, які залежать від особливостей конкретної

діяльності, та відображують ставлення самої людини до своєї професії в цілому та професійної діяльності зокрема.

У сфері охорони здоров'я, якій підпорядковуються фахівці з фізичної терапії, ерготерапії, таку поведінку обумовлюється медичною деонтологією (адже на сьогодні у науковій термінології не існує поняття «реабілітаційна деонтологія»), а її формування здійснюється в процесі деонтологічної підготовки.

Таким чином, деонтологічна підготовка фізичних терапевтів, ерготерапевтів повинна здійснюватися з урахуванням соціально визнаних норм та особливостей професійної діяльності даних фахівців і бути спрямована на набуття тих цінностей, які формують особистість, і які орієнтують її на набуття характеристик, необхідних для здійснення професійної діяльності. Серед особливо значущих цінностей особистості вважаємо: загальнолюдські (життя та здоров'я людини, її права, честь, гідність та рівенство, мир та свобода, любов та дружба та ін.); індивідуальні (відповідальність, чесність, толерантність, гуманність, саморефлексія, емпатія, стресостійкість, цілеспрямованість та ін.), соціальні (суспільно визнані цінності: патріотизм, національні традиції, захист національної ідентичності, цінності держави тощо); професійні (професіоналізм, компетентність, відданість обов'язку, повага до честі та гідності особи, колегіальність та ін.).

Підсумовуючи вище зазначене, нами були виділені ключові складові деонтологічної підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, а саме:

- розуміння та прийняття життя та здоров'я пацієнтів/клієнтів – об'єктів майбутньої професійної діяльності, як найвищої суспільної та індивідуальної цінності, а також усвідомлення відповідальності за їх життя та здоров'я, прийняті професійні рішення та професійну поведінку;

- засвоєння загальнолюдських і професійних морально-етичних норм та принципів поведінки відносно об'єктів майбутньої професійної діяльності, та слідування належним посадовим нормам та правилам під час практичної діяльності;

- набуття культури мовленевого спілкування, формування комунікативного досвіду для побудови продуктивного діалогу в різноманітних професійних ситуаціях (відстоювання своєї позиції, вибору, аргументації, а також конфлікту), набуття навичок комунікативної поведінки тощо;

- розвиток особистісних та ділових якостей (якостей фізичного терапевта), оволодіння методиками самоконтролю, формування потреби у саморозвитку та самовдосконаленні упродовж усього життя, навчання здійснювати саморефлексію власної діяльності.

А сама деонтологічна підготовка розглядається як цілеспрямований, спеціально організований та керуєний педагогічний процес, спрямований на формування правосвідомого фахівця через засвоєння деонтологічних знань та формування умінь і навичок дотримуватися належної нормативної поведінки у процесі здійснення різних видів професійної діяльності.

Результатом деонтологічної підготовки є деонтологічна готовність майбутніх фахівців, яка є важливою передумовою для кваліфікованого здійснення майбутньої фахової діяльності. У рамках нашого дослідження деонтологічну готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії ми розглядаємо як «динамічний стан особистості, який дозволяє поточно здійснювати нормативно-правову професійну поведінку при виконанні професійних обов'язків та пошуку шляхів розв'язання професійних завдань та проблем в роботі із усіма об'єктами майбутньої трудової діяльності, та формується під час оволодіння відповідними професійно-орієнтованими знаннями нормативно-правового, психолого-педагогічного та клінічного характеру.

Деонтологічна підготовка фахівців з фізичної терапії, ерготерапії відноситься до соціальних систем, яка складається із «багатьох дієвих осіб, які взаємодіють один із одним у ситуаціях, які мають, по меншій мірі, фізичний аспект, тобто знаходяться у деякому середовищі дієвих осіб, мотивація яких визначається тенденцією до оптимального задоволення, а їх відношення до ситуації, включаючи також відношення один до одного, визначаються та опосередковуються системою загальноприйнятих символів, які являються елементами структури» [8, с. 78].

У науковій літературі готовність до професійної діяльності досліджується за її структурними компонентами.

Найбільш узагальнену структуру готовності у своїх наукових працях подає І. Шалаєв, яка поєднує: особистісний (мотиваційний, морально-психологічний), теоретичний й технологічний (операційно-діяльнісний) компоненти. Також науковцями підкреслюється, що структура готовності в залежності від особливостей професійної діяльності фахівців може звужуватися або розширюватися, та бути двох-, трьох-, чотирьох-, п'яти- та багатокомпонентною [11, с. 80].

У контексті нашого дослідження найбільш значущими вважаємо наукову працю К. Дурай-Новакова, яка у структурі професійної готовності фахівця виділила наступні компоненти: мотиваційний (професійно значущі потреби, інтереси і мотиви педагогічної діяльності); орієнтаційно-пізнавально-оціночний (знання й уявлення про зміст професії, способи вирішення професійно-педагогічних завдань); емоційно-вольовий (почуття відповідальності за результати педагогічної діяльності, самоконтроль, уміння керувати діями, з яких складається виконання професійних обов'язків; операційно-дієвий (актуалізація професійних знань, умінь, навичок і професійно значущих якостей особистості, адаптація до вимог і до умов педагогічної діяльності); установчоповедінковий (налаштування на сумлінну працю), де кожен із зазначених компонентів характеризується відповідними особливостями [3].

Відповідно до кваліфікаційної характеристики випускника, де зазначені професійні функції та обов'язки фізичного терапевта, ерготерапевта [4,7,10], а також змісту деонтологічної підготовки, нами були виділені структурні складники деонтологічної готовності

означених фахівців, серед яких: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, особистісно-рефлексивний та поведінковий.

Мотиваційно-ціннісний компонент деонтологічної готовності включає в себе сукупність професійних ціннісних орієнтацій, внутрішніх вподобань, потреб, спонукань та особистісних інтересів, спрямованих на прагнення займатися реабілітаційною діяльністю та взаємодіяти з об'єктами цієї діяльності на засадах деонтологічного підходу. Виокремлюючи його, ми враховували, що мотивація є рушійною силою для виникнення потреби у особистості «здійснювати ті чи іншу діяльність незалежно від прямого або непрямого зв'язку з будь-якою винагородою» [6, с. 99]. Поєднання внутрішньої позитивної мотивації та цінностей особистості спрямовує майбутнього фахівця відноситися з інтересом до навчання та усвідомлено готуватися до майбутньої професійної діяльності.

Когнітивний компонент передбачає засвоєння специфічних деонтологічних знань щодо морально-етичних норм та правил професійної поведінки фізичними терапевтами, ерготерапевтами при здійсненні різних видів фахової діяльності. Діяльнісний компонент передбачає формування цілісної системи умінь та навичок здійснювати належну нормативну поведінку у ході професійної взаємодії з усіма учасниками реабілітаційного процесу. Виокремлення особистісно-рефлексивного компоненту обумовлене необхідністю розвитку професійно важливих якостей особистості фізичного терапевта, які забезпечують усвідомлене та відповідальне ставлення до обраної професії, серед яких: здатність до самоаналізу своєї діяльності, поведінки та власних досягнень.

Перспективами подальших досліджень є теоретичне обґрунтування та розкриття структури деонтологічної готовності майбутніх фахівців фізичної терапії, ерготерапії до здійснення професійної діяльності.

Висновки

У статті нами було уточнено зміст поняття «готовність фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до

професійної діяльності, як сукупність знань, умінь та навичок, а також якостей особистості що дозволяють успішно здійснювати оздоровчу, профілактичну та відновлювальну діяльність по відношенню до пацієнтів/клієнтів із актуальними структурними та функціональними порушеннями або обмеженнями. Доведено, що деонтологічна підготовка є важливою складовою загальної професійної підготовки означених фахівців, та будується на встановленні певних професійних взаємин між усіма учасниками реабілітаційного процесу. У нашому дослідженні деонтологічна підготовка розглядається «як цілеспрямований, спеціально організований та керуєний педагогічний процес, спрямований на формування правосвідомого фахівця через засвоєння деонтологічних знань та формування умінь і навичок дотримуватися належної нормативної поведінки у процесі здійснення різних видів професійної діяльності.

Результатом деонтологічної підготовки є деонтологічна готовність майбутніх фахівців, яка є важливою передумовою для кваліфікованого здійснення майбутньої фахової діяльності. Встановлено, отримані в ході навчання деонтологічні знання, уміння і навички, а також сформовані професійно важливі особистісні та ділові якості складають зміст деонтологічної готовності фізичного терапевта, ерготерапевта.

У рамках нашого дослідження деонтологічну готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії ми розглядаємо як «динамічний стан особистості, який дозволяє поточно здійснювати нормативно-правову професійну поведінку при виконанні професійних обов'язків та пошуку шляхів розв'язання професійних завдань та проблем в роботі із усіма об'єктами майбутньої трудової діяльності, та формується під час оволодіння відповідними професійно-орієнтованими знаннями нормативно-правового, психолого-педагогічного та клінічного характеру. Відповідно до змісту деонтологічної підготовки, нами були виділені структурні компоненти деонтологічної готовності означених фахівців, серед яких: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, особистісно-рефлексивний та поведінковий.

Література

1. Bepalova O.O., Bugaenko T.V., Arieshyna Y.B., Lytvynenko V.A., Avramenko N.B. The essence and content of the concept «readiness of future physical therapy specialists to implementation of physical and health technologies in professional activity». Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences: scientific journal. 2020; 1 (100): 43-52.
2. Chervonenko K. Зміст і структура готовності майбутніх соціальних працівників до організації волонтерської діяльності учнівської молоді. Social Work and Education. 2018; 5 (1): 79-87.
3. Дурай-Новакова КМ. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности. Москва. 1983.
4. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014; 37-38. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Кавуненко НВ. Визначення змісту та структури особистісної готовності до професійної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/20.pdf.

6. Лісна-Міськів Наталія. Зміст готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності. Гірська школа українських карпат. 2017; 16: 98-100.
7. Наказ МОЗ України від 13.12.2018 № 2331 «Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-13122018--2331-pro-vnesennja-zmin-do-dovidnika-kvalifikacijnih-harakteristik-profesij-pracivnikiv-vipusk-78-ohorona-zdorov%e2%80%99ja?fbclid=IwAR3nbvGPUU0VimDU5fCrNb70vmBEOY6SQY1fi08YQgGuLkJRmH4ic-y3Xk>.
8. Парсонс Т.О. О социальных системах. Москва: Акад.проспект. 2002. 832 с.
9. Слостенін В.А. Професійна підготовка учителя в системі вищого педагогічного освіти. Москва: МГПІ. 1992. 180 с.
10. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (Higher education standard of Ukraine: first (bachelor) level, field of knowledge 22 «Health care», specialty 227 «Physical therapy, ergotherapy») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/19/227-fizichna-terapiya-ergoterapiya-bakalavr.pdf?fbclid=IwAR2NHnFvFq-4tkCII7TWV7HqNtcEmlk8TMPQ4OEyLu2bbjBfDZugFpSmjSE> [in Ukrainian].
11. Шалаєв В.М. Диференційний підхід до удосконалення професійної готовності курсантів ВНЗ МВС України на заняттях зі спеціальної фізичної підготовки. Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2002; 21: 74-82.

References

1. Bepalova O.O., Bugaenko T.V., Arieshyna Y.B., Lytvynenko V.A., Avramenko N.B. The essence and content of the concept «readiness of future physical therapy specialists to implementation of physical and health technologies in professional activity» [The essence and content of the concept «readiness of future physical therapy specialists to implementation of physical and health technologies in professional activity»]. *Visnyk zhytomirskoho derzhavnogo universyteta iyeni Ivana Franka : Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Redagogical Sciences: scientific journal.* 2020; 1 (100): 43- 52. [in Ukrainian].
2. Chervonenko K. Zmist i struktura hotovnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do orhanizatsii volonterskoj diialnosti uchnivskoi molodi [Content and structure of readiness of future social workers to organize volunteer activities of student youth]. *Social Work and Education*, 2018; 5 (1): 79-87. [in Ukrainian].
3. Durai-Novakova K.M. Formyrovanye professyonalnoi hotovnosti studentov k pedahohycheskoj deiatelnosti [Formation of professional readiness of students for pedagogical activity]. Moskva. 1983. [in Russian].
4. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) : Bulletin of the Verkhovna Rada (VVR).* 2014: 37-38. – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. [in Ukrainian].
5. Kavunenko N.V. Vyznachennia zmistu ta struktury osobystisnoi hotovnosti do profesiinoj diialnosti [Definition of the content and structure of personal readiness for professional activity]. – Retrieved from: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/20.pdf. [in Ukrainian].
6. Lisna-Miskiv Nataliia. Zmist hotovnosti maibutnikh medychnykh sester-bakalavriv do profesiinoj diialnosti [The content of readiness of future nurses-bachelors for professional activity]. *Hirska shkola ukrainskykh karpat : Mountain school of Ukrainian Carpathians.* 2017; 16 (2017): 98-100. [in Ukrainian].
7. Nakaz MOZ Ukrainy vid 13.12.2018 № 2331 «Pro vnesennia zmin do Dovidnyka kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv. Vypusk 78 «Okhorona zdorovia» [Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 13.12.2018 № 2331 «On amendments to the Handbook of qualification characteristics of occupations. Issue 78 «Health Care»]. – Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-13122018--2331-pro-vnesennja-zmin-do-dovidnika-kvalifikacijnih-harakteristik-profesij-pracivnikiv-vipusk-78-ohorona-zdorov%e2%80%99ja?fbclid=IwAR3nbvGPUU0VimDU5fCrNb70vmBEOY6SQY1fi08YQgGuLkJRmH4ic-y3Xk>. [in Ukrainian].
8. Parsons T.O. O sotsyalnykh systemakh [On social systems]. Moskva: Akad.prospekt. 2002; 832 s. [in Russian].
9. Slostenyn V.A. Professyonalnaia podhotovka uchytelia v systeme vyssheho pedahohycheskoho obrazovanya [Professional teacher training in the system of higher pedagogical education]. Moskva. 1992; 180 s. [in Russian].
10. Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskiy) riven, haluz znan 22 «Okhorona zdorovia», spetsialnist 227 «Fizychna terapiia, erhoterapiia» (Higher education standard of Ukraine: first (bachelor) level, field of knowledge 22 «Health care», specialty 227 «Physical therapy, ergotherapy») [Standard of higher education of Ukraine: first (bachelor's) level, field of knowledge 22 «Health care», specialty 227 «Physical therapy, occupational therapy» (Higher education standard of Ukraine: first (bachelor) level, field of knowledge 22 «Health care», specialty 227 «Physical therapy, ergotherapy»)]. – Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/19/227-fizichna-terapiya-ergoterapiya-bakalavr.pdf?fbclid=IwAR2NHnFvFq-4tkCII7TWV7HqNtcEmlk8TMPQ4OEyLu2bbjBfDZugFpSmjSE> [in Ukrainian].

11. Shalaiev VM. Dyferentsiyni pidkhd do udoskonalennia profesiinoi hotovnosti kursantiv VNZ MVS Ukrainy na zaniattiakh zi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Differential approach to improving the professional readiness of cadets of universities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in classes on special physical training]. Pedagogika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fiz. vykhovannia i sportu : Pedagogy, psychology and medical and biological problems of phys. education and sports. 2002; 21: 74-82. [in Ukrainian].

Дата надходження рукопису до редакції: 14.08.2020 р.

Мета – визначення сутності поняття деонтологічної готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до здійснення професійної діяльності та теоретичне обґрунтування її змісту.

Матеріали та методи. Об'єктом дослідження є деонтологічна готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності. У нашому дослідженні використані наступні методи: методи: аналіз, узагальнення та систематизація психолого-педагогічної, спеціалізованої науково-методичної літератури та нормативно-правової бази у напрямку професійної підготовки та особливостей трудової діяльності фізичних терапевтів, ерготерапевтів; термінологічний аналіз для визначення змісту та сутності базових понять обраного напрямку дослідження.

Результати. Провідне місце у вирішенні питань розвитку, відновлення та компенсації порушених розумових, когнітивних, рухових, нейром'язових, та інших функцій організму, які знижують якість життя людини та обмежують її функціональну самостійність, належить фахівцям з фізичної терапії, ерготерапії. При цьому сама діяльність здійснюється в умовах тісної взаємодії між усіма об'єктами професійного середовища різного ієрархічного рівня. Це у сукупності вимагає від майбутнього фахівця оволодіння не тільки клінічними та організаційно-методичними знаннями, а й нормативно-правовими аспектами морально-етичної поведінки, яких необхідно дотримуватися при виконанні своїх професійних обов'язків. Оволодіння такими знаннями та уміннями їх реалізовувати поточно є однією із складових професійної підготовки означених фахівців у ході навчальної діяльності. У статті розкривається зміст поняття деонтологічної готовності майбутніх фахівців фізичної терапії, ерготерапії до здійснення професійної діяльності. Деонтологічна підготовка розглядається нами як цілеспрямований, спеціально організований та керуємий педагогічний процес, спрямований на засвоєння фізичними терапевтами, ерготерапевтами деонтологічних знань та формування умінь і навичок дотримуватися належної нормативної поведінки у процесі здійснення різних видів професійної діяльності. Результатом деонтологічної підготовки є деонтологічна готовність майбутніх фахівців, яку ми розглядаємо як «динамічних стан особистості, який дозволяє самостійно поточно здійснювати нормативно-правову професійну поведінку при виконанні професійних обов'язків та пошуку шляхів розв'язання професійних завдань та проблем в роботі із усіма об'єктами майбутньої трудової діяльності, та формується під час оволодіння відповідними професійно-орієнтованими знаннями нормативно-правового, психолого-педагогічного та клінічного характеру. Встановлено, отримані в ході навчання знання, уміння та навички, а також професійно важливі якості особистості складають зміст деонтологічної готовності фізичного терапевта, ерготерапевта. Перспективами подальших досліджень є обґрунтування структури формування деонтологічної готовності майбутнього майбутніх фахівців фізичної терапії, ерготерапії до здійснення професійної діяльності.

Ключові слова: готовність, професійна підготовка, деонтологія, деонтологічна готовність, професійна поведінка, компетенції.

Цель – определение сущности понятия деонтологической готовности будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к осуществлению профессиональной деятельности и теоретическое обоснование его содержания.

Материалы и методы. Объектом исследования является деонтологическая готовность будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к профессиональной деятельности. В нашем исследовании использованы следующие методы: методы: анализ, обобщение и систематизация психолого-педагогической, специализированной научно-методической литературы и нормативно-правовой базы в направлении профессиональной подготовки и особенностей трудовой деятельности физических терапевтов, эрготерапевтов; терминологический анализ для определения содержания и сущности базовых понятий выбранного направления исследования.

Результаты. Ведущее место в решении вопросов развития, восстановления и компенсации нарушенных мыслительных, когнитивных, двигательных, нейромышечных и других функций организма, которые снижают качество жизни человека и ограничивают ее функциональную самостоятельность, принадлежит специалистам по физической терапии, эрготерапии. При этом сама деятельность осуществляется в условиях тесного взаимодействия между всеми объектами профессиональной среды разного иерархического уровня. Это в совокупности требует от будущего специалиста овладения не только клиническими и организационно-методическими знаниями, но и нормативно-правовыми аспектами морально-этического поведения, которые необходимо соблюдать при выполнении своих профессиональных обязанностей. Овладение такими знаниями и умениями их реализовывать в настоящее время является одной из составляющих профессиональной подготовки указанных специалистов в ходе учебной деятельности. В статье раскрывается содержание понятия деонтологической готовности будущих специалистов физической терапии,

ерготерапії к осуществлению профессиональной деятельности. Деонтологическая подготовка рассматривается нами как целенаправленный, специально организованный и управляемый педагогический процесс, направленный на усвоение физическими терапевтами, эрготерапевтами деонтологических знаний и формирования умений и навыков придерживаться надлежащего нормативного поведения в процессе осуществления различных видов профессиональной деятельности. Результатом деонтологической подготовки является деонтологическая готовность будущих специалистов, которую мы рассматриваем как «динамическое состояние личности, позволяющее самостоятельно осуществлять нормативно-правовое профессиональное поведение при выполнении профессиональных обязанностей и поиска путей решения профессиональных задач и проблем в работе со всеми объектами будущей трудовой деятельности, формируется по мере овладения соответствующими профессионально-ориентированными знаниями нормативно-правового, психолого-педагогического и клинического характера. Установлено, полученные в ходе обучения знания, умения и навыки, а также профессионально важные качества личности составляют содержание деонтологической готовности физического терапевта, эрготерапевта. Перспективами дальнейших исследований является обоснование структуры формирования деонтологической готовности будущего будущих специалистов физической терапии, эрготерапии к осуществлению профессиональной деятельности.

Ключевые слова: готовность, профессиональная подготовка, деонтология, деонтологическая готовность, профессиональное поведение, компетенции.

The purpose of the work is to determine the essence of the concept of deontological readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy to carry out professional activities and theoretical substantiation of its content.

Materials and methods. The object of research is the deontological readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activities. The following methods were used in our study: methods: analysis, generalization and systematization of psychological and pedagogical, specialized scientific and methodological literature and regulatory framework in the direction of professional training and features of work of physical therapists, occupational therapists; terminological analysis to determine the content and essence of the basic concepts of the chosen direction of research.

Results. The leading place in solving the issues of development, restoration and compensation of disturbed mental, cognitive, motor, neuromuscular, and other functions of the body, which reduce the quality of human life and limit its functional independence, belongs to specialists in physical therapy, occupational therapy. In this case, the activity itself is carried out in close cooperation between all objects of the professional environment of different hierarchical levels. Collectively, this requires the future specialist to master not only the clinical and organizational and methodological knowledge, but also the legal aspects of moral and ethical behavior, which must be observed in the performance of their professional duties. Mastering such knowledge and skills to implement them is currently one of the components of professional training of these professionals in the course of educational activities. The article reveals the content of the concept of deontological readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy to carry out professional activities. Deontological training is considered by us as a purposeful, specially organized and managed pedagogical process aimed at the acquisition by physical therapists, occupational therapists of deontological knowledge and the formation of skills and abilities to adhere to proper regulatory behavior in the implementation of various professional activities. The result of deontological training is deontological readiness of future specialists, which we consider as "a dynamic state of personality, which allows you to independently carry out current legal professional behavior in the performance of professional duties and find ways to solve professional problems and problems in working with all subjects." objects of future employment, and is formed during the acquisition of relevant professional-oriented knowledge of legal, psychological, pedagogical and clinical nature. It is established that the knowledge, skills and abilities acquired during training, as well as professionally important personality traits constitute the content of deontological readiness of a physical therapist, occupational therapist. Prospects for further research are to substantiate the structure of the formation of deontological readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy to carry out professional activities.

Key words: readiness, professional training, deontology, deontological readiness, professional behavior, competencies.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: authors have no conflicts of interest to declare.

Відомості про авторів

Беспалова Оксана Олександрівна – кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка; вул. Роменська, 87, м. Суми, Україна, 40002.
+380 (99) 363-27-97, i-ozon777@bigmir.net, ORCID ID 0000-0002-0081-6021.

Лянной Михайло Олегович – кандидат педагогічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка; вул. Роменська, 87, м. Суми, Україна, 40002.

+380 (50) 724-28-08, monnifk@ukr.net, ORCID ID 0000-0002-7128-072X.

Литвиненко Віталіна Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка; вул. Роменська, 87, м. Суми, Україна, 40002.

+380 (99) 212-81-44, lvitaline1982@gmail.com, ORCID ID 0000-0002-9790-289X.

Бугасенко Тетяна Вікторівна – кандидат педагогічних наук, ст.. викладач кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, вул. Роменська, 87, м. Суми, Україна, 40002.

+380 (66) 955-91-29, bugaenkotv@ukr.net, ORCID ID 0000-0003-3745-0593.

Шукатка Оксана Василівна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання та спорту Львівського національного університету імені Івана Франка; вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000.

+380 (67) 251-26-16, shukatka1973@ukr.net, ORCID ID 0000-0002-2297-4709.